

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата педагогічних наук, доцента

Пуляк Ольги Василівни

про дисертаційне дослідження Беляєвої Наталі Петрівни

«Формування готовності майбутніх учителів до реалізації безпечного освітнього середовища у початковій школі», подане на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність дослідження Наталі Петрівни Беляєвої обумовлена необхідністю забезпечення реалізації Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі для соціальних гарантій правового і цивільного захисту прав дітей, формування умов надання якісних і безпечних освітніх послуг та сервісів здобуття освіти й здоров'язбереження з метою соціальної реалізації інтелектуального, психоемоційного, фізичного, індивідуального розвитку учнів, а також нарощення потенціалів громадського здоров'я, демографічного, соціально-економічного та екологічнобезпечного розвитку України на засадах сталості.

В умовах воєнного стану створення безпечного освітнього середовища для всіх учасників освітнього процесу є найважливішим пріоритетом діяльності закладів освіти України. Особливо це важливо саме для учнів початкової школи, адже саме вони, на думку авторки, є особливо вразливими в умовах військового стану та потребують більш, ніж будь-хто інший, психолого-педагогічної допомоги та підтримки. Таким чином існує потреба в педагогічних працівниках з високим рівнем готовності до реалізації безпечного освітнього середовища у початковій школі.

Проаналізувавши зміст дисертації, є підстави стверджувати, що Беляєва Наталя Петрівна порушила актуальну проблему, довела недостатній ступінь її теоретичної і практичної розробленості.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.
Дисертаційне дослідження виконане згідно з тематичним планом науково-

дослідної роботи Українського державного університету імені Михайла Драгоманова за темами: “Освітня політика якості й безпеки життєдіяльності соціокультурних форм для сталого розвитку України” (номер держреєстрації: 0122U000046); «Психолого-педагогічні основи формування національно-культурної ідентичності дітей та студентської молоді України в умовах воєнно-політичних, соціально-економічних, інформаційних викликів ХХІ століття, (номер держреєстрації: 0120U001013).

Тему дисертації затверджено Вченою радою Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (протокол № 9 від 30.12.2015 р.).

Стиль і мова дисертації. Дисертація викладена літературною українською мовою науковим стилем, з використання відповідної термінології.

Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації. Дисертанткою *розроблено, обґрунтовано та апробовано* спроектовану організаційно-педагогічну модель формування готовності майбутніх учителів до реалізації безпечного освітнього середовища у початковій школі, яка складається з концептуально-цільового, змістового, процесуального і результативно-діагностувального блоків; *обґрунтовано та верифіковано* ефективність педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів до реалізації безпечного освітнього середовища у початковій школі; *визначено* критерії (когнітивний, операційно-діяльнісний, особистісно-емпатійний, компетентісно-педагогічний), схарактеризовані показники та рівні (особистісно-орієнтований (високий), колективно-орієнтований (середній), репродуктивно-орієнтований (початковий)) готовності майбутніх учителів до реалізації безпечного освітнього середовища у початковій школі; теоретично обґрунтовано структурні компоненти готовності майбутніх учителів; *уточнено* зміст понять «формування готовності майбутніх учителів до реалізації безпечного освітнього середовища у початковій школі», «готовність майбутніх учителів до реалізації безпечного освітнього середовища у

початковій школі», «безпечне освітнє середовище»; *подальшого розвитку* набули методики професійної підготовки майбутніх учителів до реалізації безпечного освітнього середовища у початковій школі в закладах вищої освіти в умовах військової агресії.

Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових працях. Результати дисертаційної роботи висвітлено 14 наукових публікаціях, серед яких: 3 статті у наукових фахових виданнях України, 2 статті в зарубіжних наукових періодичних виданнях і виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз даних, 8 публікацій у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій та програма вибіркової навчальної дисципліни.

Аналізуючи змісту публікацій Н. П. Беляєвої можна констатувати, що наукові положення, висновки та рекомендації, які було отримано в результаті проведеної роботи, у друкованих працях викладено достатньо повно.

Дисертація має класичну структуру і складається з анотацій (українською та англійською мовами), вступу, трьох розділів, висновків до розділів, висновків, списку використаних джерел (299 найменувань, з них 7 – іноземними мовами), додатків. Загальний обсяг дисертації складає 261 сторінка, з яких 148 сторінок основного тексту.

У вступі чітко обґрунтовано актуальність і доцільність дисертаційного дослідження, висвітлено його зв'язок із науковими програмами, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, розкрито методи дослідження, його наукову новизну, теоретичне та практичне значення роботи, визначено особистий внесок здобувача наукового ступеня в опублікованих працях, наведено відомості про апробацію та впровадження результатів дослідження, публікації, окреслено структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі «Теоретичні аспекти формування готовності майбутніх учителів до реалізації безпечного освітнього середовища у початковій школі» здійснено контент-аналіз понятійно-категоріального

апарату проблеми формування готовності майбутніх учителів до реалізації безпечного освітнього середовища у початковій школі у психолого-педагогічній, правовій та науково-методичній літературі. З урахуванням викликів війни, дисертанткою були доповнені аспекти до складових існуючої моделі безпечного освітнього середовища. Авторка наголошує, що безпечне освітнє середовище є динамічною системою, яка вимагає гнучкості та вчасного реагування на зміни та виклики.

У другому розділі «Педагогічні аспекти моделювання формування готовності майбутніх учителів до реалізації безпечного освітнього середовища у початковій школі» авторкою здійснено конструювання змістового наповнення професійної підготовки майбутніх учителів до реалізації безпечного освітнього середовища у початковій школі; розроблено змістову характеристику готовності майбутніх учителів до реалізації безпечного освітнього середовища у початковій школі; обґрунтовано й спроєктовано організаційно-педагогічну модель формування готовності майбутніх учителів до реалізації безпечного освітнього середовища у початковій школі у визначених педагогічних умовах; розкрито педагогічні умови формування готовності; визначено критерії, показники та схарактеризовано рівні готовності майбутніх учителів до реалізації безпечного освітнього середовища у початковій школі.

У третьому розділі «Експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів до реалізації безпечного освітнього середовища у початковій школі» описано організацію педагогічного експерименту: етапи та методика; була здійснена верифікація педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів до реалізації безпечного освітнього середовища у початковій школі.

Заслуговує на увагу розроблена дисертанткою та апробована під час експериментальної перевірки навчальна програма «Проектування та реалізація безпечного освітнього середовища у початковій школі в умовах воєнного стану».

У цілому дисертація свідчить про високий рівень наукової підготовки дисертанта. Зміст дисертаційної роботи та вивчення основних її положень вказують на успішне досягнення мети та розв'язання завдань дослідження. Представленим у дисертації висновкам та узагальненням притаманні повнота та логічність викладу, достатній рівень достовірності та обґрунтованості.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Позитивно оцінюючи наукове і практичне значення дисертаційної роботи, висловимо деякі зауваження та побажання дискусійного характеру:

1. У першому розділі дисертації, аналізуючи та цитуючи роботи інших дослідників, дисертантці, на наш погляд, варто було б висловлювати і власну позицію стосовно теоретичних положень та визначень окремих понять, які стосуються досліджуваної проблеми.

2. У другому розділі дисертації на с.117-119, характеризуючи особливості проєктної діяльності студентів у процесі формування готовності майбутніх учителів до реалізації безпечного освітнього середовища у початковій школі, автору, на нашу думку, варто було б більш чітко висвітлити організаційно-педагогічні умови її провадження з урахуванням напрямку наукового дослідження.

3. У третьому розділі дисертації (с.128), характеризуючи особливості застосування методики визначення рівня сформованості готовності майбутніх учителів до реалізації безпечного освітнього середовища у початковій школі за операційно-діяльнісним критерієм, авторці слід було б ґрунтовніше описати алгоритм оцінювання студентами власних умінь щодо готовності до реалізації безпечного освітнього середовища у початковій школі.

4. На с 110-113 дисертації авторці слід було б більш детально висвітлити специфіку використання діагностичного інструментарію та науково-методичного забезпечення щодо формування готовності майбутніх учителів до реалізації безпечного освітнього середовища у початковій школі.

Вважаємо, що Беляєвій Наталії Петрівні слід було ґрунтовніше зупинитися на розкритті практичних аспектів їх реалізації в межах вибіркового освітніх компонентів.

5. Перспективним напрямом подальшої роботи вважаємо розроблення рекомендацій щодо формування готовності майбутніх учителів до реалізації безпечного освітнього середовища у початковій школі для учнів з особливими освітніми потребами.

Однак, висловлені зауваження та побажання носять дискусійний характер не знижують високої теоретичної і практичної значущості проведеного дослідження.

Висновок. Все вище викладене дозволяє стверджувати, що за актуальністю, обсягом, методологічним і методичним рівнем, новизною і практичною значущістю одержаних результатів дисертаційна робота на тему: «Формування готовності майбутніх учителів до реалізації безпечного освітнього середовища у початковій школі», подана до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук є самостійною, завершеною роботою, яка відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. №567 (зі змінами), а її авторка Беляєва Наталія Петрівна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри інформатики,
програмування, штучного інтелекту
та технологічної освіти

Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка

Ольга ПУЛЯК

